

PR DOET PRAKTISCH SCHAPENONDERZOEK

ing. J. de Boer en ir. W.J.A. Hanekamp (onderzoekers bij het PR)

De Sectie Vleesvee/Schapen van het PR heeft een notitie geschreven die de richting van het schapenonderzoek op het PR in komende jaren weergeeft. In dit artikel wordt in het kort op deze nota ingegaan. Ook zullen enkele voorlopige resultaten van beweidingsproeven van het afgelopen jaar worden behandeld.

Structuurrapport Produktschap voor Vee en Vlees

Voor deze notitie heeft onder meer meegespeeld het onderzoek dat het Landbouw Economisch Instituut (LEI) in opdracht van het Produktschap voor Vee en Vlees (PVV) heeft uitgevoerd. Uit dit rapport komen de volgende doelstellingen naar voren.

- Professionalisering van de primaire productie
- Optimalisering van slachten en verwerken
- Verbetering van de afzetstructuur

De individuele schapenhouder kan uiteraard vooral iets aan het eerste punt de professionalisering van de productie doen. In dat opzicht kan meer aandacht worden besteed aan het volgende.

- Verhoging van de lammerenproductie door kruisingen, verlengen van de levensduur van de schapen en een betere selectie van fokooien.
- Optimalisatie van het bedrijfssysteem, zowel bij schapenhouderij op melkvee- en akkerbouwbedrijven als op gespecialiseerde bedrijven,
- Het gebruik van een management-informatiesysteem.
- Specialisatie binnen de schapensector (vermeerderingtak en eenproductietak).

Er is al veel over de schapenhouderij bekend. Wat nog ontbreekt aan kennis om de nodige verbeteringen aan te brengen, moet vanuit het onderzoek zoveel mogelijk worden opgevuld. De voorlichters kunnen deze kennis dan overdragen naar de schapenhouders.

Het PR-onderzoek zal de komende jaren vooral worden gericht op de kwaliteit van het uitgangsmateriaal, een doelmatige integratie van de schapenhouderij op melkveebedrijven, de voeding van de schapen en de vraagstukken van huisvestingen verzorging.

Onderzoek

Het belangrijkste schaap in Nederland is nog altijd

de Texelaar. Er is voor dit ras jarenlang technisch onderzoek uitgevoerd. Over de eigenschappen is dan ook veel bekend. Een groot deel van de problematiek kan goed in de populatie worden onderzocht. Samen met het Nederlands Texels Schapenstamboek(NTS) is een enquête uitgevoerd om inzicht te krijgen in de invloed van de bedrijfsvoering op het aantal geboren lammeren per ooi. De resultaten van dit onderzoek kunnen leiden tot een meer specifieke vraagstelling voor voortgezet onderzoek.

Voor kruisingen blijft de Texelaar het belangrijkste slachtlamvaderdier. Een vraag is echter nog wat voor type slachtlamvader (groei ten opzichte van bespiering) het geschikt is voor inzet op slachtlammoederdieren. In eerste instantie wordt met deze proef op de Waiboerhoeve gestart. In samenwerking met het IVO wordt de proef waarschijnlijk uitgebreid door ook praktijkbedrijven te laten deelnemen.

Waiboerhoeve

Op het gespecialiseerde schapenbedrijf van de Waiboerhoeve worden nog uitsluitend Flevolan-



Flevolander vijfling op de Waiboerhoeve.



Huisvesting van Swifters op ROC Bosma Zathe.

ders gehouden; 75 oaien worden daar gehouden om het systeem van 3 keer in de 2 jaar aflammen te optimaliseren, vooral wat het vervangingspercentage en het krachtvoerverbruik betreft. Met de andere 75 oaien wordt een nieuw systeem van eenmaal in de zomer aflammen ontwikkeld. De Flevolander heeft een lang bronstseizoen en kan nog gedekt worden in de maanden februari/maart. De lammeren worden dan in juli geboren en kunnen het herfstgras beter tot waarde brengen. De oaien kunnen 's zomers schraal worden geweid en gemakkelijk de winter door worden geholpen. Bovendien vindt er een spreiding in het lammerenaanbod plaats. Deze aflamperiode zal met name goed passen op melkveebedrijven.

Integratie met melkvee

Ook als tweede tak op het melkveebedrijf dient de schapenhouderij economisch benaderd te worden. De volgende twee mogelijkheden komen dan in aanmerking.

- Een relatief eenvoudig systeem met eenmaal aflammen.
- Een systeem met meerdere aflamperioden per jaar.

Voor het systeem met meerdere aflamperioden per jaar valt de keus op de Flevolander, voor een systeem met een aflamperiode in het voorjaar is de Noordhollander beter geschikt omdat dit schaaap in deze situatie de hoogste arbeidsopbrengst geeft (zie tabel 1).

Tabel 1 Uitgangspunten voor worpgrootte en kwaliteit van het slachtlam en arbeidsopbrengst per ooi in guldens

Ras	Aantal geboren lammeren/ooi/jaar	Slachtlam			Arbeidsopbrengst
		eindgewicht (kg)	aanhoudingsperc.	kwaliteitsindex	
Texelaar	1,52	45	50	100	8,50
Swifter	1,98	45	49	96	7,70
Noordhollander	2,36	44	49	94	17,90
Flevolander (3 x/2 jaar)	2,80	43	49	94	55,90

Bron: LEI-onderzoeksverslag 33

Onderzoek op de Regionale Onderzoekcentra

Voor het PR-onderzoek houdt dit in dat er ook schapen op 2 ROC's gehouden worden. Op ROC Bosma Zathe werden al Swifsters gehouden. Daarnaast wordt er nog een koppel Noordhollanders gefokt. Op ROC Zegveld komen Flevolandse. Er is gekozen voor deze 2 ROC's omdat met name in het Noorden en Westen de veebezetting onder invloed van de superheffing nogal is afgenomen. In deze gebieden komen veel bedrijven voor met een veebezetting beneden de twee melkkoeien per hectare. En juist voor deze bedrijven kan de schapenhouderij een goed alternatief bieden. De Flevolander gaat naar Zegveld omdat dit een melkveebedrijf is met relatief weinig ervaring in de schapenhouderij, eventuele problemen met de introductie van een intensiever systeem op melkveebedrijven komen op deze manier zeker voor de dag. Met name de managementproblematiek van beide systemen op rundveebedrijven zullen worden onderzocht. En natuurlijk de technische mogelijkheden van met name de Noordhollander.

Voedingsonderzoek en nissenhut

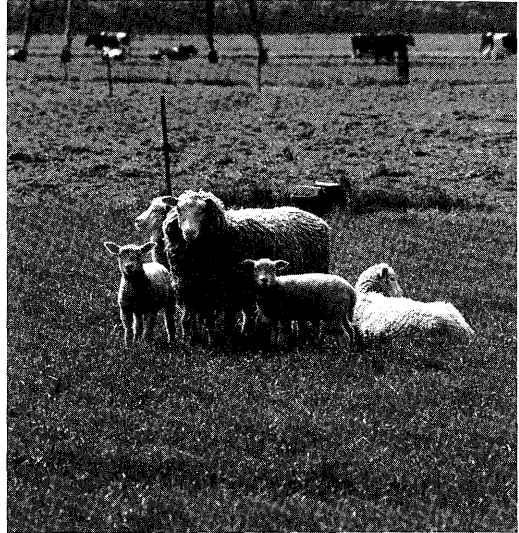
Beweidings is de goedkoopste en belangrijkste vorm van voeding voor schapen. Onderzoek is nodig om het in ontwikkeling zijnde schaapmodel, dit is een rekenmodel wat de voederbehoefte van schapen nabootst, te testen en leemten in de kennis aan te vullen. Het uiteindelijke resultaat moet dan een overzicht voedervoorziening voor de schapenhouderij worden. Ook wordt geprobeerd om de veel gehoorde uitdrukking „schapen hebben gouden voetjes” uit te drukken in een meer-opbrengst aan kg droge stof of in een extra opbrengst aan vlees per hectare.

Alleen eenvoudige en goedkope huisvesting is voor de schapenhouderij interessant. Op de Waiboerhoeve wordt dit jaar een plastic nissenhut gebouwd, waarbij gekeken zal worden naar de mogelijkheden van zelfbouw, het stalklimaat en de duurzaamheid van de stal.

Resultaten beweidingsproeven

Er zijn vele systemen denkbaar voor het weiden van schapen op een modern melkveebedrijf. Voor de volgende twee zijn op het PR in 1987 proeven opgezet.

- Schapen en pinken achter de melkkoeien aan weiden
 - Schapen samen met pinken weiden
- Deze twee manieren van weiden worden respec-



Schapen kunnen goed na de melkkoeien weiden, eventueel samen met pinken.

tievelijk op de Waiboerhoeve en op ROC Bosma Zathe toegepast.

Waiboerhoeve

Hier weidden in 1987 eerst de koeien twee dagen op een perceel en daarna nog twee dagen een naweidegroep, die bestond uit oeien met lammeren en pinken. Gedurende het jaar werd steeds de grashoogte gemeten, zowel bij het inscharen van de koeien, het inscharen van de naweidegroep als bij het uitscharen van de naweidegroep. De gemiddelde was bij het inscharen van de melkkoeien 13,2 cm bij het inscharen van de naweidegroep 8,5 cm en bij het uitscharen van de naweidegroep 6,6 cm. Uit grashoogte bij uitscharen blijkt duidelijk dat met naweiden met schapen een erg goede afweiding mogelijk is. Hierdoor blijven veel minder weideresten achter en is de noodzaak tot bossenmaaien vaak niet meer aanwezig. Door het houden van schapen op een melkveebedrijf is een betere grasbenutting mogelijk. Door minder weideresten en een betere benutting van het herfstgras. Een voordeel voor de melkkoeien is dat ze te allen tijde kunnen beschikken over goed en voldoende weidegras. Wat er na twee dagen nog overbleef, was goed genoeg voor een goede groei van de lammeren zonder bijvoeding van krachtvoer.

Bosma Zathe

Hier worden twee systemen met elkaar vergeleken, een systeem met alleen pinken en een sys-

Tabel 2 Resultaten van twee systemen van weiden op Bosma Zathe

Systeem	Pinken	Pinken en Schapen
Oppervlakte (ha)	5,2	5,3
Aantal percelen	8	8
Aantal pinken	26	14
Aantal schapen	—	37
Aantal lammeren	—	69
Stikstof (kg per ha)	410	400
Gem. beweidingsduur (dgn)	4,2	4,1
Gemaaide oppervlakte (ha)	8,1	8,1
Ds-opbrengst (kg per ha)	2075	2360
Toename levendgew. (kg per ha)	465	625

teem met pinken + oaien en lammeren. Tabel 2 geeft de uitgangspunten en enkele resultaten die in 1987 gevonden zijn.

Beide systemen zijn onafhankelijk van elkaar geëxploiteerd, waarbij de voederwinning geheel ten dienste stond van de beweiding (in dit systeem vond geen naweiden plaats). Toch heeft het gezamenlijk weiden van pinken en schapen meer opgeleverd en wel in twee opzichten. De drogestofopbrengst was hoger en ook de opname van het levend gewicht per hectare was groter.

Net als op de Waiboerhoeve bleek ook bij de beweidingen op Bosma Zathe dat in een systeem met schapen een veel egalere afweiding mogelijk was dan in een systeem met alleen pinken. Grasmetingen hebben deze indruk duidelijk bevestigd. Uit resultaten van de beweidingproeven in 1987 kan de voorlopige conclusie worden getrokken dat het houden van schapen op een rundveebedrijf een betere benutting geeft van het beschikbare gras.